

Behovsbedömning Jularp och Sjunnerup, Höörs kommun

Bakgrund

2020 antog Höörs kommun en VA-plan och som en del av planen utredde konsultföretaget WSP behovet av allmän VA-försörjning i Höörs kommun. Jularp och Sjunnerup bedömdes vara högt prioriterade för utbyggnad av VA-försörjning. Här sammanfattas bedömningen.

Lagstiftning

Behovet av allmän VA-försörjning utanför befintliga verksamhetsområden i både befintlig och tillkommande bebyggelse regleras i 6 § i Lagen om allmänna vattentjänster (2006:412):

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för en viss befintlig eller blivande bebyggelse, skall kommunen

- 1. bestämma det verksamhetsområde inom vilket vattentjänsten eller vattentjänsterna behöver ordnas, och*
- 2. se till att behovet snarast, och så länge behovet finns kvar, tillgodoses i verksamhetsområdet genom en allmän va-anläggning*

Vid bedömningen av behovet enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till förutsättningarna att tillgodose behovet av en vattentjänst genom en enskild anläggning som kan godtas med hänsyn till skyddet för människors hälsa och miljön.

Om det finns ett behov av att skydda människors hälsa och miljön ska kommunfullmäktige fatta beslut om verksamhetsområde och VA-huvudmannen ordna VA-anläggningen.

Sedan 1 januari 2023 är andra stycket i 6 § nytt och syftet har varit att göra bedömningarna av behovet av allmän VA-försörjning mer flexibelt. I statens utredning "Vägar till hållbara vattentjänster"¹ föreslogs en ändring av 6 § genom följande tillägg: *Vid bedömningen av behovet av en vattentjänst enligt första stycket ska särskild hänsyn tas till möjligheten att på ett annat sätt uppnå ett motsvarande skydd för människors hälsa och miljön. I utredningen anges: Om det finns förutsättningar för och i ett större perspektiv är samhällsekonomiskt effektivt att fastighetsägare i ett område själva åtgärdar sina anläggningar eller på eget initiativ inrättar en gemensam anläggning ska kommunen överväga att inte bygga ut den allmänna va-anläggningen.*

Det är utifrån denna lagstiftning som behovsbedömningen har gjorts. Nedan förtydligas vad som menas med begreppen skydd för människors, skydd för miljön och större sammanhang.

¹ SOU 2018:34

Skydd för människors hälsa

Skyddet för människors hälsa som beskrivs i lagstiftningen handlar framför allt om dricksvattenförsörjning, både avseende kvalitet och kvantitet. Men det kan även handla om lukt och spridning av sjukdomsframkallande bakterier från avloppsvatten.

Det finns inga särskilda krav på olägenheternas omfattning eller på att den allmänna VA-anläggningen tydligt ska minska olägenheterna enligt förarbetena till vattentjänstlagen. Så länge det finns en risk att hälsomässiga risker kan uppstå krävs det allmän VA-försörjning enligt ett avgörande i va-nämnden och mark- och miljööverdomstolen².

Skydd för miljön

I både renat och orenat avloppsvatten finns det näringsämnen som kan påverka mottagande vattendrag negativt. Påverkan från utsläppet ska enligt förarbetena till LAV vara påtagliga och det förväntas att den allmänna VA-anläggningen förhindrar eller motverkar olägenheter för miljön³. För att bedöma recipientens känslighet för övergödning, som orsakas av näringsämnen, och miljöskälet i LAV är miljö kvalitetsnormer och recipientens status ett viktigt underlag. Kommuner är skyldiga att genomföra åtgärder enligt Vattenmyndigheten Södra Östersjöns åtgärdsprogram.

Större sammanhang

Ett större sammanhang innebär minst 20-30 fastigheter. I förarbetena till LAV framgår det att ett större sammanhang även kan utgöras av färre fastigheter om bebyggelsen ligger samlad så att sanitära problem kan uppstå. Bedömningen beror därmed på hur starkt behovet av skydd för människors hälsa är, men även om det finns en risk att miljön skadas.

Om de aktuella fastigheterna ligger inom ett befintligt verksamhetsområde, eller om fastigheterna ligger i nära anslutning till ett befintligt verksamhetsområde spelar också roll. Om avståndet är litet mellan bebyggelse och ett befintligt verksamhetsområde beskrivs i propositionen att det kan finnas ett planmässigt samband med den bebyggelse som redan ingår i ett verksamhetsområde⁴.

Behovsbedömning - GIS-analys

Områden med behov av att ordna VA-försörjning bedömdes genom en GIS-analys (GIS står för Geografiska informationssystem). GIS-analysen omfattade följande fem kriterier:

- Boendetäthet
- Risk för påverkan på ytvatten
- Risk för påverkan på grundvatten

² Mark- och miljööverdomstolens dom den 16 mars 2012, i mål nr M2403-11

³ Se prop. 2005/06: 78 s. 45

⁴ Regeringens proposition 2005/06:78 Allmänna vattentjänster

- Risk för påverkan på vattenskyddsområde
- Risk för påverkan på badplats.

Resultat av behovsbedömningen

För varje kriterie (befolkning, ytvatten, grundvatten, badvatten och vattenskyddsområde) gjordes en bedömning av både hur det är idag och hur det kan se ut i ett framtida läge där användningen av bostäderna har ökat (utgår då från tre personer i varje fastighet).

Kriterierna bedömdes i en femgradig skala där 1 motsvarar lägst påverkan och 5 motsvarar högst påverkan. Siffrorna illustreras med en färg från grön till röd.

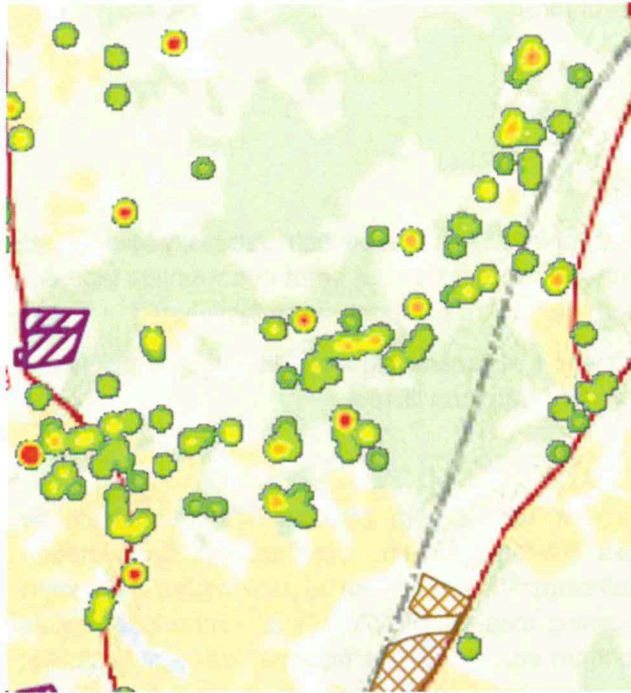
Befolkning

Boendetäthet har bedömts vara ett bra mått för att göra en översiktlig bedömning av bebyggelsens förutsättningar för att lösa VA-försörjningen. Uppgifter om boendetäthet hämtades från folkbokföringen. Vid en befolkningstäthet på mer än 20 personer/ha är det svårt att säkerställa en långsiktigt hållbar VA-lösning med enskilt VA. För att kunna lösa enskild dricksvattenförsörjning och enskilt avlopp inom en och samma fastighet krävs ett tillräckligt skyddsavstånd mellan anläggningarna. Ju högre befolkningstätheten är desto svårare är det att lösa detta, eftersom risken att boende påverkas av avloppsvatten ökar.

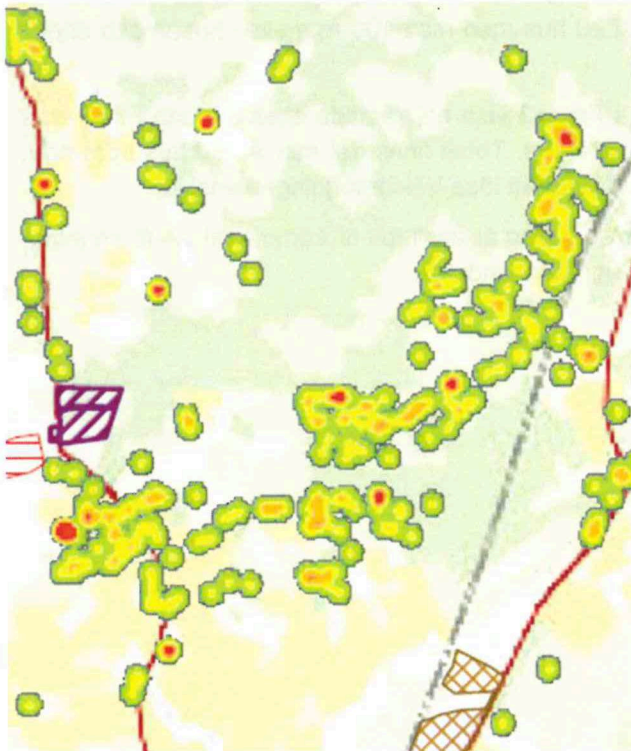
Resultatet av analysen av befolkningstäthet visar för Jularp och Sjunnerup att det finns en sammanhängande bebyggelse med minst 20 hus med max 100 m mellan husen och därför har behovet bedömts vara "högt".

I Figur 1 visas boendetätheten idag och i Figur 2 visa ett framtida scenario och i figurerna betyder rött att fastigheterna ligger nära varandra. Totalt finns det mer än 50 hus i området och en befolkningstäthet som gör att det är svårt att lösa VA-försörjningen enskilt.

Området ligger i anslutning till bebyggelse som idag är ansluten till kommunal VA-försörjning, och det gör att det även finns ett planmässigt samband.

Figur 1. GIS-analys av bebyggelsen idag (WSP). Grönt innebär låg påverkan, rött hög påverkan. De skrafferade området visar befintligt verksamhetsområde.

Figur 2. GIS-analys av bebyggelsens boendtäthet i ett framtida scenario (WSP). Grönt innebär låg påverkan, rött hög påverkan. De skrafferade området visar befintligt verksamhetsområde.

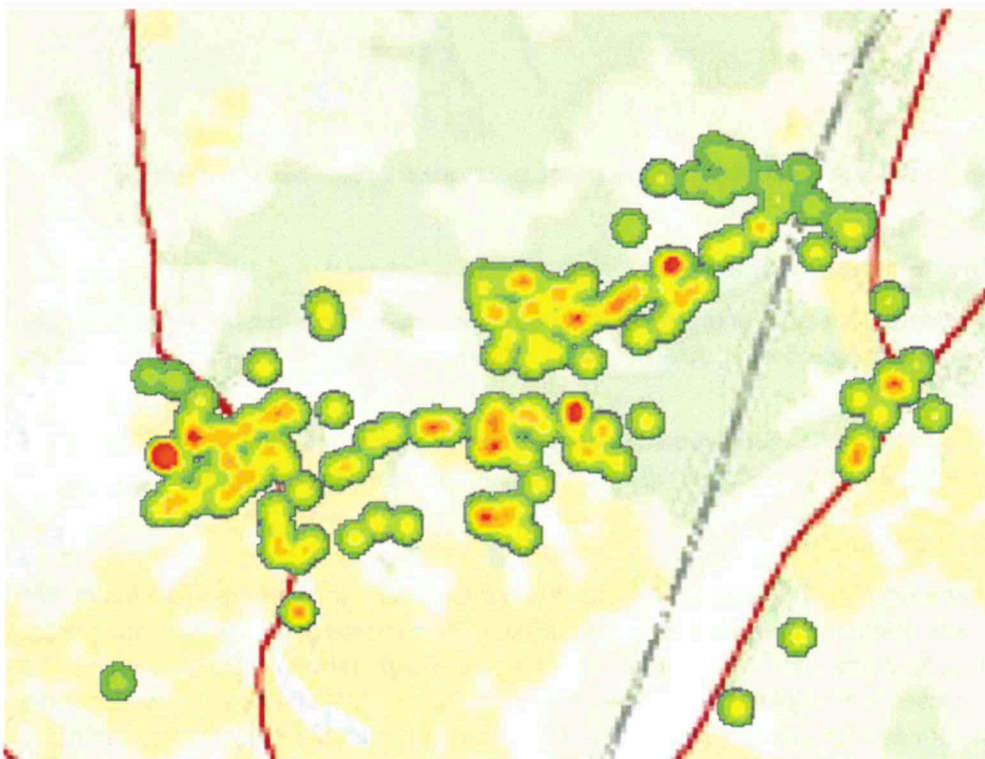
Miljö - ytvatten och grundvatten

I GIS-analysen görs bedömningen utifrån markförhållandena vid respektive adresspunkt där hänsyn tas till markens infiltrationsegenskaper.

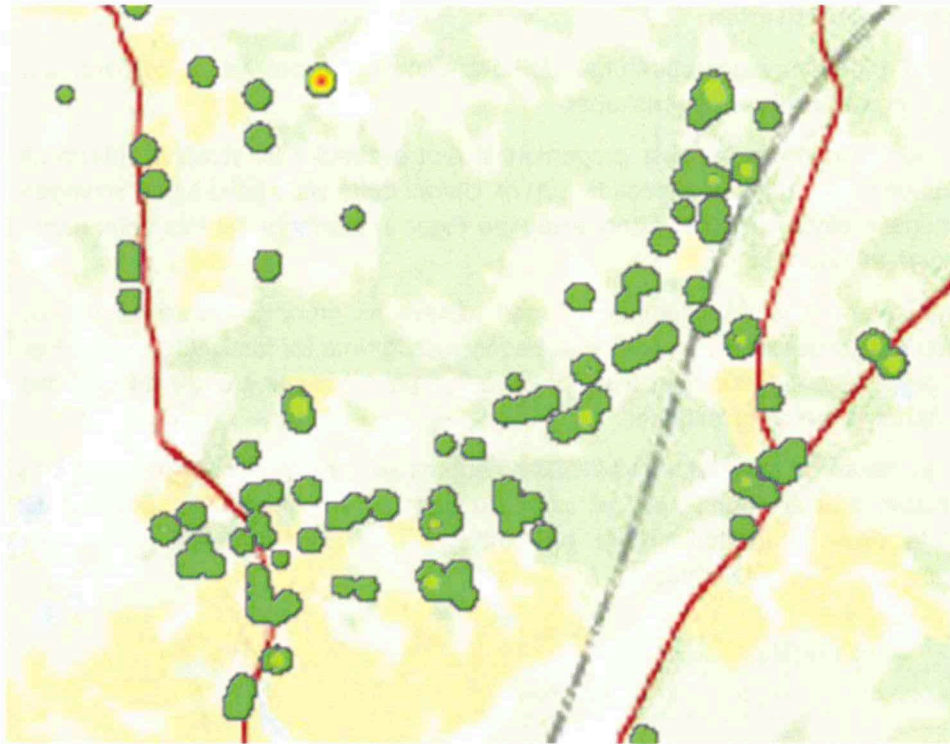
Påverkan på ytvatten bedöms minska proportionellt mot avståndet till ytvattnet. Maximalt avstånd till ytvatten har i modellen angetts till 300 m. Utifrån detta visar behovsbedömningen att risken för negativ påverkan på ytvatten är låg, se Figur 4, eftersom det inte finns några ytvatten i närheten av området.

För grundvattenpåverkan görs bedömningen med hänsyn till grundvattenförekomster av betydelse. Påverkan på det lokala grundvattnet bedöms därför inte för fastigheter som ligger utanför dessa grundvattenförekomster. Risk för påverkan på det lokala grundvattnet fångas istället upp i kriteriet för bebyggelsestäthet.

Bedömningen av risken att grundvattnet påverkas bedöms som måttlig i nuläget men hög i framtiden, eftersom antalet boende per adresspunkt bedöms vara högre då. Orsaken till bedömningen är dels markförhållandena på platsen, men även att det är en stor bebyggelsegrupp med tätt mellan husen.

Figur 3. Resultatet för GIS-analysen för Miljö – grundvatten (WSP). Grönt innebär låg påverkan, rött innebär hög påverkan.

Figur 4. Resultat för GIS-analysen för Miljö – ytvatten (WSP). Grönt innebär låg påverkan, rött innebär hög påverkan.

Hälsa – badvatten och vattenskyddsområde

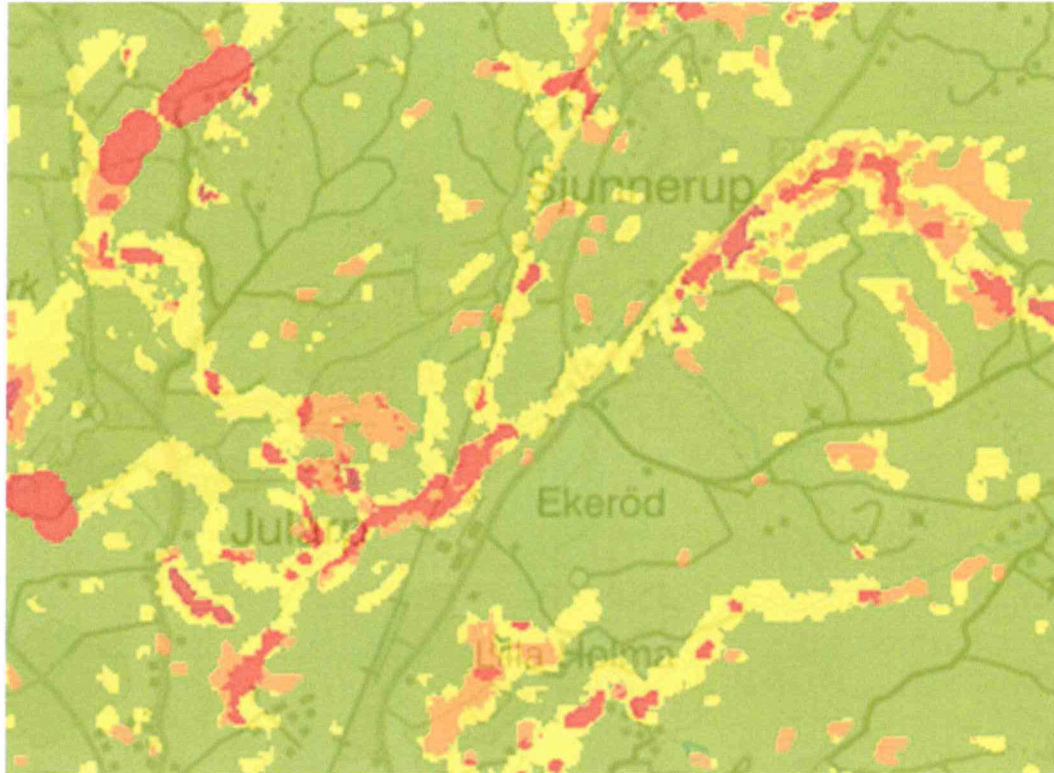
För vattenskyddsområde görs analysen utifrån bebyggelsestäthet samt om bebyggelsen ligger inom vattenskyddsområden. Jularp och Sjunnerup ligger inte inom något vattenskyddsområde.

Kriteriet badvatten omfattar adresspunkter inom ett avstånd på max 200 m till badplats. Ingen adresspunkt inom Jularp och Sjunnerup ligger inom 200 m från någon badplats.

Sammanvägd bedömning

I den sammanvägda bedömningen inkluderas även information om påverkan från fosfor från små avlopp som hämtas från Länsstyrelsens GIS-stöd för prövning och tillsyn av små avlopp. Underlaget inkluderas för att väga in Vattenmyndigheternas statusklassning av vattenförekomster och miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten. GIS-stödet visar även om det finns en risk för påverkan på recipient (grund- eller ytvatten) ur ett hälsoskyddsperspektiv.

I Figur 5 visas att det finns en risk för påverkan på recipient från små avlopp inom området. Påverkar varierar från låg till hög.

Figur 5. Risk för påverkan på recipient avseende fosforbelastning, karta hämtad från Länsstyrelsens GIS-stöd för provning och tillsyn av små avlopp (WSP).

Den sammanvägda bedömningen av både GIS-analysen utifrån de fem kriterierna och Länsstyrelsens GIS-stöd för små avlopp och visar att Jularp och Sjunnerup är högt prioriterade för VA-försörjning. Området utgörs av en stor sammanhängande bebyggelsegrupp som riskerar att påverka grundvattnet. I ett framtida scenario bedöms bebyggelsestätheten öka ytterligare, vilket ökar risken för påverkan på grundvattnet.

En sammanställning presenteras i Tabell 1.

Tabell 1. Sammanfattning behovsbedömning Jularp och Sjunnerup.

	Storlek bebyggelse (ca)	Sammanhängande bebyggelse	Samlad bedömning boende		Samlad bedömning miljö och hälsa		Risk påverkan MKN* avseende fosfor	Prioritet för allmän VA-försörjning	Kommentar
			Nuläge	Framtid	Nuläge	Framtid			
Jularp-Sjunnerup	>50	>20 hus med max 100 m mellan	hög	hög	måttlig	hög	låg	hög	Stor bebyggelsegrupp och tätt mellan husen, vilket riskerar att påverka grundvattnet.